

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คุณภาพของการศึกษาขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตร แผนการสอน การเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อม กระบวนการจัดกิจกรรม การบริหารโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน ตลอดจนครูผู้สอน ถ้าหากวิเคราะห์โดยละเอียดรอบคอบแล้วจะพบว่าองค์ประกอบเกี่ยวกับครูสำคัญที่สุด ครูเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ครูเป็นผู้นำและเป็นผู้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปความมุ่งหมายที่วางไว้ (กรมสามัญศึกษา 2511 : 28, 34) นอกจากนี้คุณลักษณะของครูยังมีส่วนช่วยสนับสนุนให้นักเรียนตั้งใจเรียน และก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 23) ดังนั้น พฤติกรรมต่าง ๆ ของครูที่เกิดขึ้นในห้องเรียน จึงมีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสิ้น

จากการศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอเสนอ เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

ก. บทความที่เกี่ยวข้องกับหลักการและทฤษฎี

1. ความหมายและขอบ เขตของพฤติกรรมการสอน
2. ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน
3. ลักษณะของพฤติกรรมการสอน
4. การพัฒนาพฤติกรรมการสอน
5. การสังเกตการสอนอย่างมีระบบ
6. ประโยชน์ของการสังเกตการสอน

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

✓ ความหมายและขอบ เขตของพฤติกรรมการสอน

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่เกิดขึ้นในสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว และไม่ว่าบุคคลอื่นจะสังเกตเห็นการกระทำที่เกิดขึ้นหรือไม่ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ 2526 : 112) และพฤติกรรมโดยทั่วไปจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นแล้วคนอื่นสามารถเห็นได้วัดได้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า
2. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นแล้วคนอื่นไม่สามารถจะเห็นได้ชัดเจน มีลักษณะเป็นพฤติกรรมภายใน ได้แก่ ความรู้สึก การรับรู้ การคิด หรือการตัดสินใจ เป็นต้น

การสอน คาร์เตอร์ วี ภูด (Good 1959 : 213) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการสอนในพจนานุกรมการศึกษา (Dictionary of Education) เป็น 2 นัยคือ

1. การสอน หมายถึง การกระทำอันเป็นการอบรมสั่งสอนนักเรียนตามสถานศึกษา โดยทั่ว ๆ ไป
2. การสอน หมายถึง การจัดสภาพการณ์ สถานการณ์ หรือกิจกรรม เพื่อช่วยให้นักเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเกิดการเรียนรู้โดยง่าย

ชม ภูมิภาค (2516 : 155) กล่าวว่า การสอน หมายถึง การกระทำของครู เพื่อให้ นักเรียน เกิดผลตามความมุ่งหมายที่การศึกษาได้วางเอาไว้

จากความหมายของคำว่า พฤติกรรม และการสอน จึงพอสรุปได้ว่า พฤติกรรม การสอนคือ การกระทำหรือกิจกรรมที่ครูแสดงออกเพื่อมุ่งพัฒนานักเรียนในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ นั่นคือ การกระทำใดก็ตามที่ครูแสดงออก อันมีผลต่อการเรียนของนักเรียน ก็เรียกว่าพฤติกรรมการสอนในทางตรงกันข้าม การกระทำใดก็ตามที่นักเรียนแสดงออกก็เรียกพฤติกรรมการเรียน ทั้งพฤติกรรมการสอนและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (แอนเดอร์สัน อ่างใน กรณีย์ เสงพานิช 2528 : 15) กล่าวคือ พฤติกรรมการเรียนจะดำเนินไปด้วยดีนั้นย่อมจะต้องอาศัยพฤติกรรม การสอนที่ดีของครูด้วย ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงพฤติกรรมการสอนจึงมุ่งหมายถึงพฤติกรรมที่ครูแสดงออก ทุก ๆ อย่างที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน

พฤติกรรมของครูส่วนใหญ่จะเป็นผลจากลักษณะที่แท้จริงของตัวครูเองกับผลที่เกิดจากการศึกษาอบรมของครู และตัวการที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมการสอนของครู ได้แก่ จิตวิทยาการศึกษา ความต้องการ ความเชื่อ ค่านิยม และแรงจูงใจ (ชรณี หมิ่นรักษ์ 2513:4)

ความสำคัญของครูจึงอยู่ที่พฤติกรรมการสอน ซึ่ง อีริชท์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2524 : 121 - 141) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนไว้ดังนี้

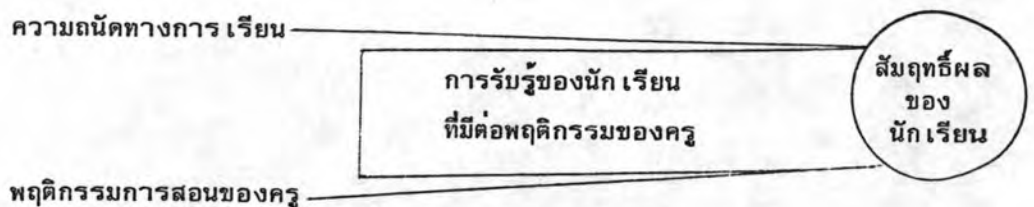
1. พฤติกรรมการสอนของครู เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
2. สมรรถภาพเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และอุปนิสัย หรือบุคลิกภาพ ที่ก่อให้เกิดความสามารถในการกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ได้ ครูที่ดี และมีประสิทธิภาพในการสอนจึงจำเป็นต้องมีสมรรถภาพด้านการปฏิบัติการสอน
3. พฤติกรรมการสอนของครูแสดงออกได้หลายลักษณะต่าง ๆ กัน การที่ได้ทราบ พฤติกรรมการสอนของครูที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จะช่วยให้ทราบแนวโน้มของพฤติกรรมการสอนของครูว่า เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตามหลักการหรือไม่ อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนและควบคุมพฤติกรรมการสอนของครูได้
4. ความเข้าใจ แนวคิดของบทบาทและเข้าใจตนเองจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของครูได้ดีขึ้น
5. ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพ สาเหตุแห่งพฤติกรรมการสอนของครูด้านการปฏิบัติการสอน จะช่วยให้ครูปรับปรุงแก้ไข ควบคุม และพัฒนาพฤติกรรมการสอนของตนได้

พฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน จะมีอิทธิพลต่อตัวนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยจะมีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้อัน และพฤติกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน (เบลแลก อ่างใน กรณีย์ เสงพานิช 2528 : 17 - 18) ได้แบ่งอิทธิพลของครูในชั้นเรียนออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. อิทธิพลทางอ้อม หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงออกมาแล้วทำให้นักเรียนตอบสนองในลักษณะใดก็ได้ อิทธิพลทางอ้อมจะเกิดขึ้นถ้าครูแสดงพฤติกรรมออกในทำนองยอมรับ ขยายความหรือสนับสนุนความคิดเห็น และความรู้สึกของนักเรียน ชม หรือให้กำลังใจถามคำถาม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. อิทธิพลทางตรง หมายถึง กิริยาที่ครูแสดงออกมาแล้วจะทำให้นักเรียนตอบสนอง โดยการแสดงพฤติกรรมไปในทางที่ครูต้องการอย่างเลี่ยงไม่ได้ อิทธิพลประเภทนี้จะเกิดขึ้นเมื่อครูบรรยายหรือแสดงความคิดเห็นฝ่ายเดียว เมื่อครูแนะนำ ออกคำสั่ง ดิเตือน ว่ากล่าว

เพื่อให้ นักเรียน เปลี่ยนพฤติกรรม

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูนั้นมีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง และพฤติกรรมการสอนจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมการเรียน พฤติกรรม การสอนที่ดีจะก่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนที่ดี และจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียนดีขึ้น ดังแผนภูมิของ พิลิป เฮช ไวน์

ลักษณะของพฤติกรรมการสอน

ลักษณะของพฤติกรรมการสอนที่ครูแสดงออกมานั้น อาจแบ่งได้หลายประเภทดังนี้
เบลลัค (Bellack 1963 : 41) ได้แบ่งพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนระหว่าง
ครูและนักเรียนออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. พฤติกรรมทางวาจา (Verbal Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและ
นักเรียนแสดงออก เพื่อสื่อความหมายระหว่างกัน โดยการพูดหรือการอ่านออกเสียง
2. พฤติกรรมที่ไม่ใช้วาจา (Non - Verbal Behavior) หมายถึง พฤติกรรม
ที่ครูและนักเรียนไม่ได้แสดงออกทางวาจา แต่เป็นการแสดงออกทางท่าทาง

บาร์ล (Baral 1969 : 1) กล่าวว่า พฤติกรรมการสอนของครูมีหลายด้าน
เช่น ด้านลักษณะส่วนตัวกับอาชีพ ด้านการพูดกับแบบของภาษา ด้านการเตรียมการสอน ด้าน
การประเมินค่า ด้านแรงจูงใจ ด้านวินัย ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ด้านการ
บรรยาย ด้านการถามตอบ ด้านการให้งานปฏิบัติ ด้านการใช้อุปกรณ์ ด้านการให้สิ่งเสริมแรง
ด้านการทบทวน ด้านการถ่ายโยง ด้านการรอนุมนานกับการแก้ปัญหา ด้านการอภิปราย ด้าน

การรายงาน ด้านการสอนให้เหมาะกับบุคคลและด้านทักษะทั่วไป

สโตดอลสกี (Stodolsky 1984 : 12) ได้กล่าวในบทความของเขาว่า พฤติกรรมของครูที่ใช้ในการศึกษาหรือประเมินประสิทธิภาพการสอนนั้น ควรประกอบด้วย คุณลักษณะของครูเอง การเตรียมการสอน เทคนิคการสอน ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะทำการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ปฏิภิกิริยาของนักเรียน การปรับวิธีการสอน ให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ประสิทธิภาพในการสื่อสาร การจัดชั้นเรียน และ องค์ประกอบอื่นทางด้านวิชาชีพ

เสาวลักษณ์ สิงห์วงษา (2520 : 43) ได้แบ่งพฤติกรรมการสอนของครูไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การพูดและน้ำเสียง หมายถึง พฤติกรรมของครูในด้านการพูด การบรรยาย และน้ำเสียงที่ครูแสดงออกขณะทำการสอน เพื่อเพิ่มความ เข้าใจและดึงดูดความสนใจให้นักเรียน ร่วมกิจกรรมในชั้น เรียนหรือ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนหรือรักษาระเบียบวินัยในห้อง เรียน พฤติกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การพูดเร็วกว่าปกติ การพูดซ้ำมากกว่า 1 ครั้งในเรื่องเดียวกัน การพูดยกตัวอย่างประกอบ การพูดตัดบทหรือพูดแทรกหรือพูดขณะนักเรียนพูด การพูด เรื่องส่วนตัวหรือนอกเรื่องที่สอน การพูดเสียงเบา กระซิบกระซาบ การพูดเสียงสูงกว่าปกติ การพูดเสียงดุดันแสดงความโกรธ ฯลฯ

2. แบบของภาษา หมายถึง ลักษณะภาษา ถ้อยคำ รูปแบบประโยคแบบต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้ขณะทำการสอน ได้แก่ การใช้คำขึ้นต้นหรือลงท้ายจนคิดเป็นนิสัย เช่น ใช่ไหม ครูว่านะ เออ.... การใช้คำแสลง เช่น นิ่ง ชูซ่า จู๋.... การใช้คำอุทาน การใช้ประโยค คำถาม การใช้ภาษาต่างประเทศปนภาษาไทย

3. กิริยาอาการและท่าทาง หมายถึง กิริยาท่าทางทั้งหมดที่ครูแสดงออกตาม ธรรมชาติขณะทำการสอน เพื่อเน้นเร้าความสนใจนักเรียน และเป็นสื่อแทนคำพูดของครู ได้แก่ การทำมือประกอบการอธิบาย การยิ้ม หัวเราะ การใช้สายตากำชับพฤติกรรมนักเรียน การแสดงสีหน้าไม่พอใจ โกรธ การแสดงกิริยาแทนคำพูด เช่น พยักหน้าให้นักเรียนตอบ โบกมือ ให้นักเรียนหยุดพูด ฯลฯ

ปีนวดิ จิวนรารักษ (2519 : 6 - 7) ได้จัดกระบวนพฤติกรรมการสอนของ
อาจารย์แต่ละคนที่ส่ง เสริมการเรียนในห้องเรียน 9 ลักษณะคือ

1. ด้านคุณลักษณะส่วนตัว หมายถึง พฤติกรรมของผู้สอนที่แสดงออกขณะสอน
แต่ละพฤติกรรม เป็นส่วนประกอบของบุคลิกภาพของผู้สอนที่ดี เช่น สนใจผู้เรียนโดยทั่วถึงกัน
มีอารมณ์มั่นคง
2. ด้านคุณภาพและภาษาของเสียง หมายถึง พฤติกรรมของผู้สอน เกี่ยวกับการใช้
ภาษาพูด (Verbal Behavior) การใช้กิริยาอาการที่มีความหมายทางการสื่อสาร (Non-
verbal Behavior) รวมทั้งการใช้สำเนียงในการพูดอย่างเหมาะสมและถูกต้อง
3. ด้านการเตรียมการสอน หมายถึง ผู้สอนสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอน
พร้อมทั้งวางแผน เสนอ เนื้อหาในบทเรียน และจัดกิจกรรมหรืออุปกรณ์ได้เหมาะสมและสอดคล้องกัน
4. ด้านเนื้อหา หมายถึง สามารถเลือกเนื้อหาได้เหมาะสม ถูกต้อง แม่นยำในแง่
นำไปใช้
5. ด้านแรงจูงใจและการเสริมแรงทางการเรียน เช่น มีพฤติกรรมดึงดูด
ความสนใจ ส่งเสริมให้กำลังใจให้รักความก้าวหน้า
6. ด้านประเมินผลการสอนและการเรียน เป็นการช่วยเหลือปรับปรุงการเรียน
ของผู้เรียน ปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น การใช้การสังเกต การซักถาม
การทดสอบย่อย ๆ
7. ด้านการควบคุมวินัย เป็นการควบคุมผู้เรียนให้มีพฤติกรรมไปในแนวทางที่ควรหวัง
8. ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เช่น การให้ความเป็นกันเอง ให้
กำลังใจแก่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือถามข้อสงสัย
9. ด้านการกำหนดงาน ได้แก่ งานวางแผนการกำหนดงานให้เหมาะสมกับ
ความสามารถของผู้เรียน แนะนำแนวทางให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย
รวมทั้งการรับผิดชอบต่อผลงานของผู้เรียนด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าพฤติกรรมการสอนในชั้นเรียนนั้นสามารถจำแนกได้
หลายลักษณะขึ้นกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่า ผู้ศึกษาต้องการศึกษาพฤติกรรมด้านใดบ้าง

อย่างไรก็ตามมีหลักการในการพิจารณา เพื่อกำหนดรายละเอียดของพฤติกรรมที่จะทำการศึกษา

3 ประการ (สโตโคลสกี 1984 : 15) คือ

1. รูปแบบการสอน (Instructional format) ของแต่ละวิชา ตัวอย่างรูปแบบการสอน เช่น การทำงานเดี่ยว การทำงานกลุ่ม การบรรยาย การทดลอง การท่องจำ และอื่น ๆ ซึ่งรูปแบบการสอนนี้แต่ละแบบก็เหมาะสมกับลักษณะของบางวิชา ในวิชาคณิตศาสตร์ รูปแบบการสอนจะเป็นการให้นักเรียนนั่งทำงานของตนเองมากกว่าการท่องจำ ในวิชาสังคมศาสตร์ รูปแบบการสอนจะเป็นการให้นักเรียนทำงานกลุ่มใหญ่ ทำงานกลุ่มย่อย ออกมารายงานหน้าชั้น หรือใช้สื่อการสอน เป็นต้น

2. การกำหนดพฤติกรรม (Pacing) เป็นศัพท์ที่ขอยืมมาจาก กัม (Gump : 1967 อ้างใน สโตโคลสกี) หมายถึง บุคคลผู้กำหนดพฤติกรรมในชั้นเรียน หรือเป็นผู้นำในพฤติกรรมที่เกิดในชั้นเรียน มี 4 ลักษณะคือ ครูเป็นผู้นำพฤติกรรม นักเรียนเป็นผู้นำพฤติกรรม นักเรียนกับนักเรียน หรือการทำงานร่วมกันเป็นพฤติกรรมหลัก และการใช้อุปกรณ์การสอนเป็นพฤติกรรมหลัก ตัวอย่างเช่น ครูผู้สอนเป็นผู้นำกิจกรรมในการบรรยาย การตรวจงาน นักเรียนเป็นผู้นำกิจกรรมในส่วนของการทำงานเป็นรายบุคคล การออกไปรายงานหน้าชั้นเรียน หรือการทำงานในห้องปฏิบัติการ การทำงานร่วมกันของนักเรียนกับนักเรียน ได้แก่ การทำงานกลุ่ม การเล่นเกมทางคณิตศาสตร์ การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน ได้แก่ การให้นักเรียนดูภาพยนตร์ หรือฟังเทป การกำหนดพฤติกรรมเพื่อทำการศึกษาพฤติกรรมในชั้นเรียนต้องคำนึงถึงประการนี้ด้วย

3. ระดับของความรู้ที่ต้องการ (Cognitive level) ระดับความรู้ที่นำมาจากระดับของจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Taxonomy of Education Objective) ของบลูม (Bloom : 1956) ในแต่ละวิชามีจุดมุ่งหมายในการให้นักเรียนบรรลุระดับของความรู้ที่แตกต่างกัน เช่น บางวิชาต้องการด้านความรู้ความจำ บางวิชาอาจต้องถึงการปฏิบัติ ผู้กำหนดพฤติกรรมในชั้นเรียนต้องมีความเข้าใจในวิชาที่ตนจะทำการสังเกตและกำหนดพฤติกรรมตามลักษณะวิชา

การพัฒนาพฤติกรรมการสอน

การทำงานใดก็ตาม เมื่อทำงานมานานหลาย ๆ ปีย่อมเกิดความเคยชิน และอาจขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ทำให้ลดประสิทธิภาพของงานที่ควรจะเกิดขึ้นลงไป หรือ

บางคนทำงานไม่ตรงกับความถนัด ความชอบ หรือความต้องการ ก็อาจทำงานด้วยความเฉื่อยชา ไม่สนุก ไม่สนใจ วิชาชีพครูก็เช่นเดียวกัน หากสอนไปนาน ๆ ย่อมเกิดความเชื่องช้า ท้อถอย หรือเบื่อหน่าย ขาดการเตรียมการสอน เพราะสอนมาแล้วหลายปี และหากสอนในวิชาที่ไม่ถนัด หรือไม่ชอบก็จะยิ่งทำให้การสอนไม่น่าสนใจ อาจสอนไปตามหนังสือเรียนไม่มีการค้นคว้าเพิ่มเติม (ธีรชัย ปุณฺณโชติ อ้างอิงใน สุภา ศิลสร 2526 : 20) มีผู้กล่าวถึงสมรรถภาพของครูประจำการที่มีคุณภาพไว้ในรายงานผลการสัมมนาการพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ว่าครูที่มีคุณภาพนั้นควรประกอบด้วย

1. คุณภาพทางด้านเนื้อหาสาระที่จะใช้สอน
2. คุณภาพทางด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้
3. คุณภาพทางด้านของน้ำใจครู

แต่จากผลการสัมมนาดังกล่าว พบว่า ครูประจำการนั้นยังขาดสมรรถภาพดังกล่าวอยู่มาก ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะของครูประจำการได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. ครูประจำการบางส่วนยังมีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และครูพวกนี้ขาดทั้งคุณภาพทางด้านเนื้อหาสาระที่จะใช้สอน คุณภาพทางด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ และคุณภาพทางด้านน้ำใจครู
2. ครูประจำการส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่มีปริญญาแล้วแต่ขาดวุฒิทางครู ซึ่งจะต้องมีการเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านคุณภาพทางด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้
3. ครูประจำการบางส่วน แม้จะมีปริญญาและวุฒิทางครูแล้วแต่ไม่ได้ติดตามนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จึงทำให้ความรู้ไม่เป็นปัจจุบัน ซึ่งจะต้องพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ดังนั้นการปรับปรุงหรือพัฒนาทางพฤติกรรมการสอนของครูประจำการทุกคน จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ เพราะเมื่อครูได้พัฒนาพฤติกรรมการสอนของตนเองสม่ำเสมอ ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาการเรียนของนักเรียนด้วย การพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครูจะทำได้อย่างมีผลดีนั้น ครูต้องทราบพฤติกรรมการสอนของตนเอง และประเมินพฤติกรรมการสอนของตนเองได้ว่าพฤติกรรมการสอน

ของตนเอง เป็น เช่นไร มีพฤติกรรมใดบ้างที่ส่งเสริมหรืออุดหนุนการเรียนรู้ของนักเรียน
ธีรยุทธ์ เสนิงวงศ์ ณ อยุธยา (อ้างอิงใน ทรัพย์ เสงพานิช 2528 : 32 - 33) กล่าวว่า
ก่อนที่จะพัฒนาการเรียนการสอน ครูควรพิจารณาข้อเสนอนี้สำหรับการพัฒนาพฤติกรรม
การสอนดังต่อไปนี้

1. ครูจะต้องประเมินพฤติกรรมการสอนของครูเองอยู่เสมอว่าเป็นอย่างไร ควร
ปรับปรุงแก้ไขอย่างไร
2. ครูจะต้องใจกว้างยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์การสอนของตนเองจากบุคคลอื่น ๆ
3. ศึกษาหาความรู้ในเทคนิค และกลวิธีสอนใหม่ ๆ จากแหล่งความรู้
4. ครูควรหาโอกาสเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพิ่มเติมอยู่เสมอ
5. หาโอกาสไปศึกษาการสอนของ เพื่อนครูที่มีผลงานดีเด่นจากภายในโรงเรียน
เดียวกันและภายนอกโรงเรียน
6. ครูควรปรับปรุงบุคลิกภาพของครูทั้งในด้านการแต่งกาย น้ำเสียง ท่าทาง การใช้
คำพูด เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียน

ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2526 : 40) กล่าวถึง การพัฒนาการเรียนการสอน
ไว้ว่า "ถ้าต้องการพัฒนาการเรียนการสอนแล้ว เราไม่อาจมองข้ามการประเมินผลการสอน
ไปได้ เราจะพัฒนาอะไรไปทางไหนได้อย่างไร ถ้าเราไม่ดูเสียก่อนว่าที่เราทำอยู่ในปัจจุบัน
เป็นอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง"

วิธีการที่จะทำให้ทราบพฤติกรรมการสอนของตัวครู หรือวิธีการสำรวจตรวจสอบ
พฤติกรรมการสอนนั้น อาจทำได้โดยการสังเกตการสอนอย่างมีระบบ การสังเกตการสอนแบบ
มีส่วนร่วม การใช้แบบสอบถาม (โคเรียคอร์ 1982 : 3) สำหรับบุคคลที่จะทำการประเมิน
หรือตรวจสอบพฤติกรรมการสอนนั้นอาจ เป็นบุคคลต่อไปนี้

1. ศึกษานิเทศก์ อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา เพื่อนครู
2. ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาโดยเฉพาะ
3. ครูผู้สอนเอง
4. ผู้เรียน

การสังเกตการสอนอย่างมีระบบ (Systematic Classroom Observation)

การสังเกตการสอนอย่างมีระบบนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการประเมินพฤติกรรมการสอนของครู และเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการวิจัยทางการศึกษาที่มีความสำคัญ การสังเกตการสอนในชั้นเรียน เป็นการพยายามที่จะสังเกตพฤติกรรมและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนแล้วหาทางบันทึกเพื่อนำมาใช้ประโยชน์

จุดเริ่มต้นของเทคนิคการสังเกตชั้นเรียน หรือการสังเกตพฤติกรรมการสอนนี้มาจากความเคลื่อนไหวของการศึกษาเรื่องเด็ก โดยมีการศึกษาถึงพฤติกรรมที่ปกติ และพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปกติของเด็กวัยก่อนเรียน เป็นการสังเกตโดยตรงแล้วบันทึกข้อมูล เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างยังเด็กเกินกว่าจะใช้วิธีสัมภาษณ์ หรือตอบแบบสอบถาม จากนั้นการสังเกตการสอนก็ได้มีการพัฒนาขึ้น โดยมีการพัฒนาแบบรายการการบันทึกข้อมูล โดย ออสแลน (Oslan) ในปี ค.ศ. 1929 และเขาเป็นผู้คิดเทคนิคการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดตามระยะเวลาขึ้น (Time Sampling Technique) ต่อจากนั้นก็ยังมีศึกษาพฤติกรรมของครูในชั้นเรียน โดยสร้างเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมและวิธีการช่วยในการสังเกต เช่น การใช้เทปบันทึกเสียงของวิทอลล์ (Withall) ค.ศ. 1949 ในการศึกษาพฤติกรรมทางวาจาและคนอื่น ๆ อีก แต่ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันมากคือ ผลงานของ ฟแลนเดอร์ (Flanders) ในปี ค.ศ. 1960 ที่ได้สร้างเครื่องมือที่เรียกว่า Flanders Interaction Analysis System (FIAC) เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายในการประเมินประสิทธิภาพทางการสอน เพื่อประโยชน์ในการนิเทศการสอน การฝึกหัดครู และเพื่อตัวครูเอง โดยอาศัยพฤติกรรมทางวาจาซึ่งเกิดขึ้นในชั้นเรียนเป็นหลัก นอกจากการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาแต่อย่างเดียวแล้ว ได้มีนักการศึกษาอื่น ๆ สร้างเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมการสอนที่แตกต่างออกไป เช่น

ฮอช (Houg อ่างใน สมชาติ เทศแยม 2522 : 11) ได้สร้างเครื่องมือการสังเกตการสอนอย่างมีระบบ (The Observation System for Intruction) มีกลุ่มพฤติกรรมของครูละเอียดขึ้น เช่น การชี้ที่ผิด การวิพากษ์วิจารณ์ การไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสอน มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (อ่างใน กุลวดี เรืองเดช 2518 : 20) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถของครูตามโครงการ A Taxonomy of

Teaching Behaviors โดยใช้เครื่องมือการวัดสมรรถภาพของครู (The Stanford Teacher Competence Appraisal Guide) ซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมการสอนที่สามารถจัดอันดับได้ (Ratable) หรือนับความถี่ได้ (Countable) หรือทำได้ทั้งสองวิธีและจัดพฤติกรรมการสอนออกเป็นหลายด้าน เช่น ด้านการเตรียมการสอน ด้านการประเมินผล ด้านการใช้อุปกรณ์ ด้านทักษะทั่วไป ด้านการบรรยาย ด้านการถามตอบ เป็นต้น

บราวน์ (Brown อ้างใน ทองสุข รวยสูงเนิน 2527 : 41) ได้สร้างเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในห้องเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมเฉพาะอย่าง ใช้วิธีบันทึกพฤติกรรมโดยไม่คำนึงถึงความถี่ของจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรมนั้น เรียกเครื่องมือนี้ว่า The Florida Taxonomy of Cognitive Behavior (FTCB)

โอเบอร์ และมิลเลอร์ (Ober & Miller 1971 : 19 - 23 อ้างใน สมชาติ เทศรัมย์ 2522 : 12) ได้จำแนกเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรมการสอนภายในห้องเรียนออกเป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ

1. ระบบการให้สัญลักษณ์ (Sign System) เป็นระบบการสังเกตที่ประกอบด้วยพฤติกรรมหลาย ๆ ด้านโดยกำหนดคิรียาทำทาง หรือพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สังเกต ผู้สังเกตจะบันทึกพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่เกิดขึ้นพฤติกรรมละครั้งเดียว โดยไม่คำนึงถึงความถี่ของการเกิดพฤติกรรม

2. ระบบการแยกประเภท (Category System) เป็นระบบการสังเกตที่ประกอบไปด้วยประเภทของพฤติกรรมเฉพาะอย่างหรือเฉพาะด้านเป็นชุด ๆ ที่เป็นปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ผู้สังเกตต้องเรียนรู้ลักษณะของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นว่าจัดอยู่ในประเภทใด และเกิดกี่ครั้งในช่วงเวลาที่ทำการสังเกต

คอร์เนล (Cornell อ้างใน ทองสุข รวยสูงเนิน 2527 : 42) เป็นผู้ที่มีความสนใจทั้งพฤติกรรมครูและพฤติกรรมนักเรียน เขาได้สร้างเครื่องมือการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนขึ้นมุ่งที่จะหาประสิทธิภาพการสอนของครู โดยแบ่งลักษณะของเครื่องมือออกเป็น 8 ส่วน เรียกรายการสังเกตชั้นเรียน (Classroom Observation Schedule) มีรายละเอียดดังนี้

1. ความแตกต่าง ตุลาคมการณ์ในชั้นเรียนว่ามีความแตกต่างในนักเรียนแต่ละบุคคลมากนักน้อยเพียงไร อย่างไร โดยยึดงานที่นักเรียนทำเป็นหลัก ครูเป็นองค์ประกอบสำรอง
2. การจัดระเบียบทางสังคม พิจารณาโครงสร้างของกลุ่มนักเรียนและแบบแผนของการปะทะสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม ดูปฏิกริยาในชั้นเรียนว่าเป็นอย่างไร
3. ความคิดริเริ่ม พิจารณาขอบเขตความคิดริเริ่มซึ่งนักเรียนได้รับอนุญาตต่อการถูกควบคุมในสถานการณ์ของห้องเรียน ดูว่านักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดริเริ่มมากนักน้อยเพียงใด
4. เนื้อหาวิชา ดูระเบียบการจัดเนื้อหาวิชาในการเรียน แหล่งวิชาของเนื้อหาเป็นอย่างไร
5. ชนิดต่าง ๆ ของกิจกรรม ขอบเขตของชนิดของกิจกรรมหรือเทคนิคที่นำมาใช้ ดูว่าใช้เทคนิควิธีการในการเรียนการสอนมากนักน้อยเพียงไร
6. ความสามารถ ดูว่าครูสามารถใช้เทคนิคการสอนในการถ่ายทอดความรู้ มีความแตกต่างกันมากนักน้อยแค่ไหน เพียงไร
7. และ 8. บรรยากาศในชั้นเรียน เป็นบรรยากาศทางสังคม อารมณ์ ซึ่งมีผลสะท้อนต่อการสอนของครู และพฤติกรรมของนักเรียน

การบันทึกพฤติกรรมใช้การทำเครื่องหมาย (Checklist) ลงบนหัวข้อของแต่ละพฤติกรรมที่จัดไว้ สำหรับข้อ 1 - 5 และข้อ 6 - 8 ถ้าต้องเข้าสังเกตชั้นเรียนหลายครั้งก็ให้บันทึกเพียงครั้งเดียวเท่านั้น พฤติกรรมที่เกิดซ้ำในการสังเกตครั้งหลังบันทึกซ้ำอีก

เมดเลย์ และมิตเซล (Mitzel อ้างใน ทองสุข รวยสูงเนิน 2527 : 42 - 43) ได้จัดทำเครื่องมือการสังเกตในห้องเรียนขึ้น โดยปรับปรุงมาจากแบบสังเกตของวิธออล (Withall) และแบบสังเกตของคอร์เนล (Cornell) เรียกแบบสังเกตนี้ว่า OSCAR (Observation Schedule and Record) ซึ่งในระยะแรกแบบสังเกตออสการ์ (OSCAR) ถูกจัดทำขึ้นเป็น 6 ตอน (Section) ด้วยกันและต่อมาได้มีการปรับปรุงเครื่องมือนี้อีกจึงเรียกว่า ออสการ์ ๒ (OSCAR II) เครื่องมือออสการ์ ๒ (OSCAR II) ที่ปรับปรุงแล้วมีอยู่ 4 ตอน (Section) คือ

1. ส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรม (Activities Section) ได้แก่ กิจกรรมของครู

และกิจกรรมของนักเรียน เช่น กิจกรรมของครู ได้แก่ ถามให้นักเรียนตอบ บรรยาย กิจกรรมของนักเรียน ได้แก่ อ่านหนังสือ ทำงานกับโต๊ะ

2. ส่วนที่เกี่ยวกับวัสดุ (Material Section) ได้แก่ สื่อการสอนต่าง ๆ
3. ส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงออก (Signs Section) เช่น ครูตอบอย่าง อุนเฉียว ครูเคลื่อนไหวอย่างอิสระ นักเรียนเคลื่อนไหวอย่างอิสระ
4. ส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างมีความหมาย (Expressive Behaviors Section) เช่น ให้คำสนับสนุนแก่นักเรียน กล่าวแนะนำตักเตือนนักเรียน

การบันทึกพฤติกรรมแบบ ออสการ์ ๒ (OSCAR II) สามารถนำไปใช้สังเกตคนเดียว ได้ ใช้สังเกตเรื่องเดียวหรือหลายเรื่องก็ได้

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าระบบการสังเกตพฤติกรรมการสอนที่พัฒนามานั้นมี 2 ลักษณะ คือ

1. ระบบการแยกประเภท (Categories System) เป็นระบบที่จำกัดวิธีการสังเกตเฉพาะพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยจำแนกพฤติกรรมออกเป็นประเภทแต่ละประเภท ใช้หมายเลขหรือสัญลักษณ์ประจำพฤติกรรมแทน ผู้บันทึกพฤติกรรมจะต้องศึกษาและจดจำสัญลักษณ์ประจำแต่ละประเภทให้แม่นยำ การสังเกตพฤติกรรมการสอนนั้นจะสังเกตในห้องเรียนโดยตรงหรือจากวิดีโอเทปก็ได้ การบันทึกพฤติกรรมจะทำให้ทำในช่วงเวลาจำกัด เช่น บันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นทุก 3 วินาที ตัวอย่างของเครื่องมือลักษณะนี้ ได้แก่ เครื่องมือของ แฟลนเดอร์
2. ระบบการให้สัญลักษณ์ (Sign System) เป็นระบบที่กำหนดพฤติกรรมที่คาดว่าจะอาจเกิดขึ้น หรืออาจไม่เกิดขึ้นในระหว่างช่วงเวลาที่สังเกต ผู้สังเกตจะบันทึก หรือทำเครื่องหมาย / หรืออื่น ๆ ในพฤติกรรมที่สังเกต เห็นได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ลงในแบบบันทึกพฤติกรรม โดยไม่คำนึงถึงความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น คือ พฤติกรรมถูกบันทึกเพียงครั้งเดียวในตลอดช่วงเวลาที่สังเกต ผลการบันทึกจะบอกให้ทราบว่าในระหว่างที่ทำการสังเกตนั้น มีพฤติกรรมอะไรเกิดขึ้นบ้าง เช่น เครื่องมือของบราวน์

การจะเลือกใช้ระบบใดในการสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนนั้น เมดเลย์ และ นิคเซล (Medley and Mitzel) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรใช้ระบบการแยกประเภท (Category System) เมื่อจะศึกษาพฤติกรรมการสอนเพียงด้านเดียว และใช้ระบบการให้

สัญลักษณ์ (Sign System) เมื่อต้องการศึกษาพฤติกรรมการสอนหลาย ๆ ด้าน และไม่ทราบว่าพฤติกรรมด้านใดสำคัญ

ประโยชน์ของการสังเกตการสอน

การสังเกตการสอนมีประโยชน์พอกล่าวได้ดังนี้

1. ใช้สำหรับตรวจสอบหรือประเมินพฤติกรรมการสอนโดยเพื่อนครูด้วยกัน อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าหมวด

2. สามารถใช้ในการนิเทศการศึกษา โดยทำให้ผู้นิเทศการศึกษาสามารถทราบความต้องการจำเป็นของครูผู้สอนว่า ครูผู้สอนมีความต้องการความช่วยเหลือด้านใดและครูผู้สอนเองก็จะทราบพฤติกรรมการสอนของตนเองว่ามีข้อบกพร่องในเรื่องใด ต้องการให้ผู้นิเทศช่วยเหลือทางด้านใดบ้าง การสังเกตการสอนนับเป็นส่วนสำคัญในการให้การนิเทศแบบคลินิค ซึ่งถือว่าต้องนิเทศตามความต้องการของครูผู้สอน มิใช่ นิเทศตามความต้องการของผู้นิเทศ การสังเกตการสอน จึงเป็นส่วนหนึ่งในการหาความต้องการที่แท้จริงของผู้สอนและผู้สอนก็จะตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยเหลือนั้นด้วย

2. เป็นข้อมูลอย่างหนึ่งในการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม การเรียนการสอน เพื่อมุ่งวัดประสิทธิภาพของวิธีการสอนและการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษารายงานวิจัยพบว่า ได้มีผู้ทำการวิจัยและ ศึกษาพฤติกรรมการสอน ทั้งในประเทศและต่างประเทศดังต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

สถาพร มาลีเวชพงศ์ (2517 : 99 - 104) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การวิเคราะห์พฤติกรรม การเรียนการสอนศีลธรรมชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ปีการศึกษา 2516" มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรม การเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะคำถาม คำตอบของอาจารย์และนักศึกษาในขณะที่มีการเรียนการสอน เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางวาจา กับพฤติกรรมอื่น เพื่อศึกษาการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน

ศิลปกรรม และเพื่อทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีสอน การใช้อุปกรณ์การสอน และกิจกรรม การสอนศิลปกรรมที่เหมาะสม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมอาจารย์ 4 คน จากวิทยาลัยครู บ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูสวนดุสิต วิทยาลัยครูธนบุรี และวิทยาลัยครูจันทระเกษม และแบบสอบถามกับนักศึกษาจาก 4 วิทยาลัย จำนวน 788 คน ผลการวิจัยพบว่า ขณะที่มีการเรียนการสอนศิลปกรรมนั้น อาจารย์เป็นผู้แสดงพฤติกรรมมากกว่านักศึกษา โดยใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม คำถามที่อาจารย์ให้เป็นคำถามแคบ หรือมุ่งถามเนื้อหามากกว่า การใช้คำถามกว้างที่ให้นักศึกษาคิดหาเหตุผล การใช้อุปกรณ์การสอน อาจารย์ใช้อุปกรณ์การสอนน้อย การสอนเน้นเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติ และพฤติกรรมการสอนที่พบว่ามีอัตราส่วนร้อยละสูงสุด ได้แก่ การอธิบายข้อเท็จจริงด้วยคำพูดของตนเอง

กุลวดี เรืองเดช (2518 : 60) ได้ศึกษา "พฤติกรรมการสอนของครูด้านการเตรียมการสอน และด้านการใช้อุปกรณ์การสอน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูด้านการเตรียมการสอน และการใช้อุปกรณ์การสอน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูด้านการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน เมื่อแยกตามเพศ วุฒิ ชั้นที่ทำการสอน จำนวนปีที่ทำการสอน และสังกัดของโรงเรียน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูด้านการเตรียมการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน ประชากรเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาของจังหวัดราชบุรี ในปีการศึกษา 2517 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูด้านการเตรียมการสอน และการใช้อุปกรณ์การสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีเพศ วุฒิ จำนวนปีที่ทำการสอน ระดับชั้นที่สอน และสังกัดของโรงเรียนที่ต่างกันนั้น มีพฤติกรรมด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอนไม่แตกต่างกัน และอาจกล่าวได้ว่าครูที่มีพฤติกรรมการสอนในด้านการเตรียมการสอนมากก็ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนมากด้วย

นรา บุรณรัช (2518 : 90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน" มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรม การสอนด้านการจูงใจ และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจ และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน จำแนกตามระดับชั้น เพศ วุฒิ และประสบการณ์การสอน ประชากรเป็นครูที่สอนคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 35 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม

การสอนด้านการจูงใจและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจที่ครูใช้มากคือ ประเภทการนำเทคนิค กระบวนการและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ ที่ใช้น้อยที่สุดคือประเภทยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ พฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พฤติกรรมที่ครูใช้มากคือครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนตอบ ที่ใช้น้อยที่สุดคือการที่นักเรียนเป็นผู้ริเริ่ม ครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษาจะมีพฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจมากกว่าครูระดับมัธยมศึกษา และครูเพศหญิงมีพฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจมากกว่าครูชาย ส่วนครูที่มีวุฒิต่างกันและประสบการณ์การสอนต่างกัน พฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกัน สำหรับพฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นไม่ขึ้นกับระดับชั้น เพศ วุฒิ และประสบการณ์ของครู

สมนึก ภัททิยธนี (2519 : 74 - 75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการประเมินผลในการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร" มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการประเมินผลในการสอนแยกตาม เพศ วุฒิ ประสบการณ์การสอนและวิชาที่สอน ประชากรเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ กรุงเทพมหานคร ที่ทำการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 5 โรงเรียน จำนวน 41 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านการประเมินผลในการสอน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนกเป็นประเภทพฤติกรรม ครูประเมินผลโดยใช้เทคนิคขบวนการต่าง ๆ มากที่สุด และประเมินผลจากคำถามของนักเรียนประเภทความรู้ ความจำน้อยที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ครูใช้วิธีถามแล้วนักเรียนตอบพร้อมกันมากที่สุด ใช้การประเมินผลโดยการทดสอบนักเรียนในช่วงที่สอนน้อยที่สุด และพฤติกรรมการประเมินผลของครูนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับ เพศ วุฒิ ประสบการณ์การสอน และวิชาที่สอน

สมศักดิ์ ทางทอง (2519 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสอนเกี่ยวกับการควบคุมวินัยและการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียนของนักศึกษาฝึกสอนในวิทยาลัยครูจันทบุรี" มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปริมาณและเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนด้านการควบคุมวินัยและการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียน ของนักศึกษาฝึกสอนภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2518 ของวิทยาลัยครูจันทบุรี ทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง จำนวน 54 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนด้านการควบคุมวินัยและการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกสอน

ใช้พฤติกรรมการสอนทั้งสองด้านเป็นปริมาณต่างกัน ดังนี้ พฤติกรรมการสอนด้านการควบคุมวินัยที่ใช้มากที่สุดคือ การว่ากล่าวตักเตือนนักเรียน และที่ใช้น้อยที่สุดคือการใช้คำพูดกระทบกระแทกนักเรียน สำหรับพฤติกรรมการสอนด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียนที่ใช้มากที่สุด คือ การยอมรับคำตอบของนักเรียน และที่ใช้น้อยที่สุดคือการพูดถึงความยากของเนื้อหาบทเรียน นอกจากนี้พบว่า นักศึกษาฝึกสอนที่มีระดับการศึกษาต่างกันและที่สอนวิชาต่างกัน จะมีพฤติกรรมการสอนทั้งสองด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักศึกษาฝึกสอนที่มีปัญหาทางด้านส่วนตัวต่างกันจะมีพฤติกรรมการสอนด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุวรรณ เนตยากร (2520 : ง - จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวม เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่ของครูมัธยมศึกษา ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา ทำการวิจัยโดยส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 230 คน และผู้ปกครองนักเรียนทั้ง 230 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ทักษะในการสอนที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับครู คือ ทักษะในการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ การใช้ภาษาในการสื่อความหมาย การตั้งคำถามและตอบคำถามอย่างเหมาะสม การควบคุมชั้นเรียนได้ดี และการให้งานและตรวจงานอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับลักษณะที่พึงปรารถนาที่ครู นักเรียน และผู้ปกครองเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุดสำหรับครูคือ ครูควรมีหน้าตา ยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสุภาพ เสียงดังชัดแจ่ม พูดจาสุภาพ มีลักษณะเป็นผู้นำ ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ มีเหตุผล รักและศรัทธาในอาชีพครู เลื่อมใสในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความสามัคคี และมีความคิดริเริ่ม นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี คือ ครูควรมีความยุติธรรม ตั้งใจสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน รู้จักระงับอารมณ์ เป็นผู้มีความรอบรู้ดี มีเหตุผลและแต่งกายสุภาพ

เพ็ญศรี สุทธิสุวรรณ (2525 : ก, 63 - 67) ได้ศึกษาเรื่อง "พฤติกรรม การสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาเอกสุขศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง และ ปรียญาศรีของวิทยาลัยครู" มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาปริมาณการใช้พฤติกรรมการสอน 9 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านคุณภาพการพูดภาษาและเสียง ด้านการเตรียมการสอนและ เนื้อหา ด้านแรงจูงใจและการเสริมแรงทางการเรียน ด้านการกำหนดงาน ด้านการอภิปราย และด้านทักษะทางอาชีพของอาจารย์ผู้สอนวิชาเอกสุขศึกษาในวิทยาลัยครูที่เปิดสอนวิชาเอกสุขศึกษา ถึงระดับปรียญาศรี และ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ตามตัวแปรทาง เพศ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกัน โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมการสอน ทั่วไป ประชากรที่ใช้เป็นอาจารย์ที่สอนวิชาเอกสุขศึกษา จำนวน 30 คน และเป็นนักศึกษาวิชา เอกสุขศึกษาชั้นปีที่ 2 ของระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง และระดับปรียญาศรีของ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี วิทยาลัยครูนครปฐม และวิทยาลัยครูยะลา รวมทั้งสิ้น 147 คน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาเอกสุขศึกษาใช้พฤติกรรมการสอนด้านคุณลักษณะส่วนตัวมาก ที่สุด และพฤติกรรมที่ใช้บ่อยที่สุดได้แก่ ด้านการประเมินผลการสอนและการเรียน สำหรับ นักศึกษาประเมินพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาเอกสุขศึกษาว่า พฤติกรรมการสอน ของอาจารย์ชายและอาจารย์หญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปรียญาศรีและสูงกว่าปรียญาศรีไม่มี ความแตกต่างกัน

ธวัชชัย สุทราภัย (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอน ของอาจารย์พลศึกษาในวิทยาลัยครู ตามการรายงานของตนเอง" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พฤติกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษาในวิทยาลัยครู ตามการรายงานของตนเอง และ เพื่อ เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษาตามการรายงานตนเองและตามการรายงาน ของนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา โดยใช้แบบสอบถามส่งไปยังอาจารย์พลศึกษา จำนวน 72 คน และนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา จำนวน 240 คน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พลศึกษา มีความ คิดเห็นว่าตนเองแสดงพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้คือ พฤติกรรม การสอนด้านวินัยในการเรียนการสอน ด้านคุณลักษณะส่วนตัวในการสอน ด้านการมอบงานให้ ปฏิบัติ ด้านการดำเนินการสอน ด้านการเตรียมการสอน ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน ด้านการจูงใจและการเสริมแรงทางการเรียน และด้านการใช้อุปกรณ์การสอน นักศึกษาวิชา

เอกพลศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษาอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางดังนี้คือ พฤติกรรมการสอนด้านวินัยในการเรียนการสอน ด้านคุณลักษณะส่วนตัวในการสอน ด้านการมอบงานให้ปฏิบัติ ด้านการดำเนินการสอน ด้านการเตรียมการสอน ด้านการใช้อุปกรณ์การสอน ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน และด้านการจูงใจและการเสริมแรงทางการเรียน แต่เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์พลศึกษากับนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน

สุทัศน์ วรรณวิจิตร (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยพลศึกษา" มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของอาจารย์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการสอนกับพฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้นจริง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการสอน และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ จากผลการประเมินของอาจารย์ที่มีจำนวนปีในการสอนต่างกัน กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ อาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษา 5 แห่ง อาจารย์จำนวน 82 คน นักศึกษาจำนวน 560 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการสอนเพื่อใช้ประกอบข้อคิดเห็นจากแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นที่ พฤติกรรมการสอน 9 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพของผู้สอน ด้านการใช้สถานที่และอุปกรณ์ ด้านปรัชญาของการสอน ด้านการปฏิบัติการสอน ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ด้านการมอบหมายงานให้ทำ ด้านการเสริมแรงทางการเรียน ด้านการประเมินผลและนำข้อมูลย้อนกลับ ด้านการควบคุมวินัยในการเรียน มีความสำคัญอยู่ในเกณฑ์มาก แต่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นแตกต่างกัน อาจารย์เห็นว่ามีกรปฏิบัติมากทั้ง 9 ด้าน แต่นักศึกษาเห็นว่าปฏิบัติมาก 4 ด้านคือ ด้านบุคลิกภาพผู้สอน ด้านการปฏิบัติการสอน ด้านการควบคุมวินัยในชั้นเรียน และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน นอกนั้นปฏิบัติปานกลาง

✓ ทองสุข รวยสูงเนิน (2527 : ง - ฉ) ได้ทำการศึกษา "พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่สอง จังหวัดสุรินทร์" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่สอง จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่อง

การใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียน การสอนพร้อมทั้ง เปรียบ เทียบพฤติกรรมการสอนของครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี และครูที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ประชากรเป็นครูสอนวิชาภาษาไทยในชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ปีการศึกษา 2525 สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน ผล การศึกษาพบว่า พฤติกรรมการสอนด้านการใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอน วิธีสอนที่ครูใช้ มากที่สุดคือ บอกร อธิบายหรือบรรยาย วิธีสอนที่ครูไม่ปฏิบัติเลยคือ วิธีการจัดสถานการณ์ จำลอง เทคนิคการสอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ ครูบอกร อธิบาย หรือบรรยายเป็นรายละเอียด ก่อนแล้วสรุปเป็นกฎเกณฑ์ ใช้สำนวนภาษาเหมาะสมกับวัย ใช้คำถามแสดงความคิดเห็น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนปฏิบัติจริงทุกคน พฤติกรรมการสอนด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ การนำเข้าสู่บทเรียนโดยการนำสนทนา พฤติกรรมการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือการใช้บัตรคำ โดยมีการเตรียมสื่อ ไว้พร้อม และสื่อมีขนาดเหมาะสม ชัดเจน ถูกต้อง ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอน ของครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 2 พฤติกรรมคือ ด้านการ ใช้เทคนิคการสอนให้ผู้เรียน เรียนด้วยตนเองและด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ภรณ์ย เสงพานิช (2528 : ง - ฉ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "พฤติกรรมการสอน ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 8 ตามการรับรู้ของตนเอง" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษา ตามการรับรู้ของตนเอง และ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษา ตามการ รับรู้ของตนเอง จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิทางการศึกษาและ สถานภาพทาง เศรษฐกิจ ประชากรที่ใช้เป็นครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 จำนวน 346 คน โดยใช้แบบสำรวจพฤติกรรม การสอน 6 พฤติกรรมด้วยกัน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติมากในด้านต่าง ๆ คือ ด้านวิชาการ จะ เข้ารับการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการทุกครั้งถ้ามีโอกาส ด้านเทคนิค การสอน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านคุณธรรม ชื่นชม ยินดีในความสำเร็จของศิษย์ ด้านบุคลิกภาพมีไมตรีค่อนักเรียนและบุคคลทั่วไป และตรงไป

ตรงมาเปิดเผยใจกว้าง ด้านคุณลักษณะเฉพาะในการสอน มีการส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกต่าง ๆ ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความจริงใจต่อทุกคนโดยเฉพาะนักเรียนและเพื่อนครู เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนเฉลี่ยรวมทุกด้าน พบว่า ครูที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมการสอนแตกต่างกัน และครูที่มีเพศ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิทางการศึกษาและสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกัน

กิตติศักดิ์ ขยันการ (2529 : 49 - 53) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรม การสอนวิชาสุขศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา เขตการศึกษา 8" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนวิชาสุขศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา เขตการศึกษา 8 และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนวิชาสุขศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียนในมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา เขตการศึกษา 8 ประชากรเป็นครูสุศึกษา 60 คน และนักเรียน 360 คน โดยใช้แบบสอบถามถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนวิชาสุขศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สุขศึกษามีพฤติกรรมการสอนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 6 ด้านคือ ด้านการจูงใจและเสริมแรงการเรียน โดยจะให้ข้อเสนอแนะหรือชี้แนวทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติ ด้านการใช้เสียงพูดและการใช้ภาพ ใช้เสียงดังพอเหมาะชัดเจนตลอดเวลาสอน ภาษาพูดเหมาะสมเข้าใจง่าย ใช้ระดับเสียงและจังหวะพูดได้เหมาะสมกับบทเรียน แสดงสีหน้า สำเนียงประกอบเรื่องสอดคล้องกับเนื้อหาที่พูด ด้านการมอบหมายงานให้ทำ ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย อธิบายให้นักเรียนเข้าใจแจ่มแจ้ง ด้านวินัยและการควบคุมชั้นเรียน ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง ดักเตือนส่งเสริมเรื่องการตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบและเสนอแนะแนวทางที่ถูกต้องด้านการวัดและประเมินผล ชักถามนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามปัญหา ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีการทักทายนักเรียนก่อน สุภาพอ่อนโยน เอาใจใส่แนะนำ ดักเตือนเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียน สำหรั้รับพฤติกรรมด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สถานที่และสื่อการสอน ครูปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนวิชาสุศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียน พบว่าไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

งานวิจัยในต่างประเทศ

วูด (Wood 1970 : 84 - 102) ได้ศึกษาเรื่อง "พฤติกรรมการสอนโดยใช้วิธีสังเกตหลายระบอบประกอบกัน" (A Multidimensional of the Observation Analysis and Assessment of Classroom Behavior) ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาอบรมเกี่ยวกับการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมช่วยให้ครูสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้สัมพันธ์กับการใช้แบบสอนของตน และพฤติกรรมของนักเรียน

✓ แอนตัน (Anton 1972 : 3458) ได้ศึกษาเรื่อง "การวิเคราะห์วิธีสอนสุขศึกษาและสวัสดิศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษารัฐอิลลินอยส์" (An Analysis of the Method Used to Teach Health Education and Safety Education in Selected Secondary Schools of Illinois) ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนที่ใช้บ่อยมากคือ การอภิปราย การบรรยาย การตอบคำถาม การสาธิต การค้นคว้า และเสนอรายงาน ซึ่งแต่ละวิธีใช้มากเท่า ๆ กัน วิธีสอนดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีในการสอนแก่ครูที่ขาดประสบการณ์ในการสอน และขาดความชำนาญเฉพาะทาง สิ่งที่ทำให้การสอนไม่ประสบผลสำเร็จ คือ การที่ครูไม่ได้เตรียมพร้อมที่จะสอน

โรมไมน์ (Romine 1978 : 139 - 143) ได้ศึกษาเรื่อง "บรรยากาศเกี่ยวกับการสอนที่จะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น" (Student and Faculty Perceptions of an Effective University Instructional Climates) โดยการสำรวจความคิดเห็นจากอาจารย์คณะต่าง ๆ จำนวน 268 คน ของมหาวิทยาลัยโคโลราโดและนักศึกษาคณะต่าง ๆ จำนวน 1,237 คน ผลปรากฏว่า บรรยากาศการสอนที่ดีจะสามารถทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญมี 40 ข้อแบ่งเป็นกลุ่มได้ดังนี้คือ

1. ด้านบุคลิกภาพผู้สอน เช่น เป็นคนกระฉับกระเฉง มีอารมณ์ขัน กระตือรือร้น สนใจวิชาที่ตนสอน
2. ด้านการจัดและเตรียมการสอน เช่น เตรียมการสอนเป็นอย่างดี ชี้แจงให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียนการสอน ด้านผลการสอนที่ผู้เรียนได้รับ และด้านการเสนอเนื้อหา

บิชอป (Bishop 1984 : 351A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบการรับรู้ของครูและการรับรู้ของศึกษานิเทศก์ในพฤติกรรมการสอนที่คาดหวังและพฤติกรรมการสอนที่ปฏิบัติจริงในวิทยาลัยของรัฐบาล" (A Comparison of Teacher's Perceptions and Supervisors' Perceptions of Desirable Teacher Behavior and Actual Teacher Behavior in Public Junior Colleges) มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนที่คาดหวัง และพฤติกรรมการสอนที่ปฏิบัติจริงจากการรับรู้ของครูและศึกษานิเทศก์ โดยใช้แบบสอบถามที่มีชื่อว่า แบบสอบถามพฤติกรรมของครู (Teacher Behavior Description Questionnaire) (TBDQ) สอบถามครูผู้สอนวิชาต่าง ๆ ในวิทยาลัยจำนวน 270 คน และศึกษานิเทศก์ในวิทยาลัยต่าง ๆ 5 วิทยาลัยจำนวน 54 คน ผลการวิจัยพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการรับรู้ของครูและศึกษานิเทศก์ในพฤติกรรมการสอนที่คาดหวังและพฤติกรรมการสอนที่ปฏิบัติจริง โดยครูจะรับรู้การปฏิบัติพฤติกรรมทั้งสองมากกว่าศึกษานิเทศก์ เพศ เชื้อชาติ และวิชาที่สอน จะมีความสัมพันธ์คือพฤติกรรมที่คาดหวัง เชื้อชาติ อายุ จะมีความสัมพันธ์คือพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง

✓ อริชิ (Arishi 1984 : 90A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการสอนอีเอฟแอล (EFL) ของครูในชั้นเรียนอีเอฟแอล (EFL) ในซาอุดีอาระเบีย" (A Study of EFL Teacher's Behavior in EFL Classes in Saudi Arabia) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่สอง ในซาอุดีอาระเบีย เพื่อจะนำมาพัฒนาการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนทางภาษาที่มีจำนวน 25 ข้อ เรียกว่า FL int (Foreign Language Interaction) กับครูที่สอนอีเอฟแอล (EFL) ในโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งสุ่มมาได้เป็นจำนวน 30 คน ใช้เวลาสังเกต 20 นาที ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูพูดมากกว่านักเรียน (64.94% : 24.05%) 2) นักเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน (11.05%) 3) ครูใช้วิธีสอนโดยตรงเวลาสอนภาษาอังกฤษหรือภาษาอาราบิก 4) ครูไม่พยายามที่จะนำเนื้อหาความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของนักเรียน 5) ครูแก้ไขข้อผิดพลาดของนักเรียนและวิจารณ์คำตอบของนักเรียนสม่ำเสมอ 6) ครูไม่ได้นำความคิดของนักเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชั้นเรียน 7) ครูละเลยในเรื่องทัศนคติและวัฒนธรรมทางภาษา 8) นักเรียนมีส่วนร่วมน้อยมากและเป็นไปอย่างจำกัด 9) นักเรียนและครูใช้ภาษาอาราบิกในการพูดคุยกัน

10) นักเรียนใช้ภาษาอารบิกทุกครั้งก็ตามปัญหาหรือทำกิจกรรมอื่น 11) ครูใช้วิธีการเก่า ๆ ในการสอนภาษา เช่น การสอนไวยากรณ์และการแปล จากการศึกษาชี้พบว่า ครูใช้ความสามารถในการสอนน้อยมาก ควรมีการปรับปรุงวิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองให้ดีกว่านี้

เบล (Bell 1984 : 951A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์รูปแบบพฤติกรรม การสอน เพื่อที่จะเลือกมาปรับปรุงการสอนและการจัดประสบการณ์การให้แก่นักศึกษาครู : การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน และการใช้วิธีการมุ่งใจในการเรียนการสอน" (An Analysis of Teaching Behavior Patterns Integrating Selected Instructional Improvement Principles and Process into the Student - teaching Experience : An Interaction Analysis/Instructional Strategy Approach) การวิจัยนี้เพื่อทำการศึกษาความคิดของครูฝึกสอน ครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศที่มีต่อการนำหลักการ ในการพัฒนาการเรียนการสอนที่เลือกมาข้างมาใช้ในการฝึกสอนโดยใช้กรณีการวัดผล ระเบียบวิธี การสอนของครูฝึกสอน (Student Teaching Instructional Strategy Evaluation Index) ซึ่งประกอบด้วย 1) การพัฒนาความเชื่อมั่นในวิชาชีพ 2) การเตรียมการสอน 3) ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา 4) แบบแผนการแบ่งกลุ่ม 5) การใช้แรงจูงใจ 6) การควบคุม ชั้นเรียนและวินัยในห้องเรียน 7) การใช้สื่อการสอน 8) การสังเกตการสอน 9) การให้ ข้อมูลย้อนกลับ และ 10) การประเมินผล ได้ทำการศึกษากับครูฝึกสอน 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรก ใช้กรณีดังกล่าวเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรม เปรียบเทียบกับกลุ่มที่ 2 เป็นการใช่วิธีแบบเก่าคือ การสังเกตและการประเมินผลธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า การใช้กรณีดังกล่าวไม่ส่งเสริม ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา รูปแบบพฤติกรรม การสอน การใช้วิธีการดั้งเดิม โดยการ สังเกตการสอนและการประเมินผลได้ผลเท่าเทียมกัน จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนแต่ละคนเห็นความสำคัญและมีความต้องการสื่อการเรียนการสอน นอกจากนี้เทคนิค การใช้แรงจูงใจในการสอนก็มีความสำคัญมากพอ ๆ กับวินัยและการจัดชั้นเรียน

บอย (Boy 1985 : 394A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "พฤติกรรม การสอนของครู ที่ดีเลิศ ในวิทยาลัยชุมชนไมอามี คาคี" (Teaching Behaviors of Excellent Instructors at Miami-Dade Community College) มีความมุ่งหมายเพื่อจะศึกษา พฤติกรรมของครูดีเด่นที่ได้รับการรับเลือกจากการเสนอชื่อของเพื่อนครูว่าพฤติกรรม การสอน ของเขาจะมีลักษณะ เช่นเดียวกับพฤติกรรม การสอนของครูดีเด่นในโรงเรียนมัธยมหรือครูดีเด่น

ในวิทยาลัยหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า เหมือนกันในหลาย ๆ ทาง ครูมัธยมศึกษานั้นเน้นทางด้านระเบียบวินัยมากกว่าครูในวิทยาลัย ครูในวิทยาลัยนั้นมุ่งเน้นที่จะกระตุ้นให้นักเรียนได้มีความคิดที่กว้างขวางและคิดในแง่นามธรรมให้มาก ส่วนครูในวิทยาลัยชุมชนนั้นสนใจนักศึกษา เป็นรายบุคคล และพยายามช่วยเหลือให้แต่ละคนพัฒนาตนเองให้มากที่สุด ในชั้นเรียน ครูตีเค้นทุกกลุ่มที่ถูกศึกษา มีความคาดหวังสูงในตัวนักเรียน นอกจากนั้นพฤติกรรมที่มุ่งทางด้านความสามารถของนักเรียน ทำให้ประสบความสำเร็จในการสอน อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมการพัฒนาตนเองของนักเรียน มีความสัมพันธ์มากกับพฤติกรรมที่ดีของครู

เมคคอกแมค (McCormack 1985 : 3650A - 3651A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในวิทยาลัยพลศึกษา" (The Observation and Description of the Teaching Behaviors of College Physical Education Teachers) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ในพฤติกรรมการสอนของครูในวิทยาลัยพลศึกษา ขณะที่ทำการสอนนักศึกษา โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่เรียกว่า Cheffer's Adaptation of Flanders Interaction Analysis (CAFIAS) กับครูผู้สอนพลศึกษาชาย 2 คน และหญิง 2 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการสอนที่พบมาก เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างการให้ข้อมูลของครูกับการตอบสนองโดยไม่ใช้พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียน 2) การให้ข้อมูลย้อนกลับของนักเรียน ครูไม่ได้นำมาปรับปรุงการสอน 3) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างครูชายและครูหญิงในเรื่อง ครูผู้หญิงจะพูดน้อย นักเรียนมีส่วนร่วมมาก ครูผู้หญิงถามมากกว่าทั้ง เป็นแบบที่ใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูด ทำที่ที่ครูหญิงแสดงออก เป็นการเป็นงานน้อยกว่า และความเครียดในการสอนน้อยกว่า

สรุปรายงานการวิจัย

จากรายงานการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ค้นคว้ามานั้นจะพบว่า วิธีการดำเนินงานวิจัยมีทั้งแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตโดยตรง และการใช้แบบสอบถาม พฤติกรรมที่ทำการศึกษามีหลายลักษณะ เช่น การศึกษาภาพรวมของพฤติกรรมการสอนหลาย ๆ ด้านที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และบางการวิจัยศึกษาพฤติกรรมเฉพาะด้าน ได้แก่ พฤติกรรมด้านการใช้สื่อการสอน พฤติกรรมด้านการจูงใจ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ผลสรุปที่สำคัญว่า

พฤติกรรมการสอนของครูมีผลโดยตรงกับการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมการสอนที่ครูใช้มาก คือ ด้านลักษณะส่วนตัว พฤติกรรมการสอนที่ใช้น้อยคือด้านการวัดและประเมินผล พฤติกรรมด้านการใช้สื่อการสอนมีความสำคัญต่อนักเรียน และครูที่มีการเตรียมการสอนมาก จะใช้อุปกรณ์มาก การสอนบางวิชาครูใช้วิธีการสอนแบบเก่าโดยครูเป็นศูนย์กลางมากกว่านักเรียนเป็นศูนย์กลาง

จากการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษา อ้างอิง และเป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการสอนสุขศึกษาของครูชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้